

Det finanspolitiska ramverket

Naturvårdsverket
12 november 2015

Joakim Sonnegård

Disposition

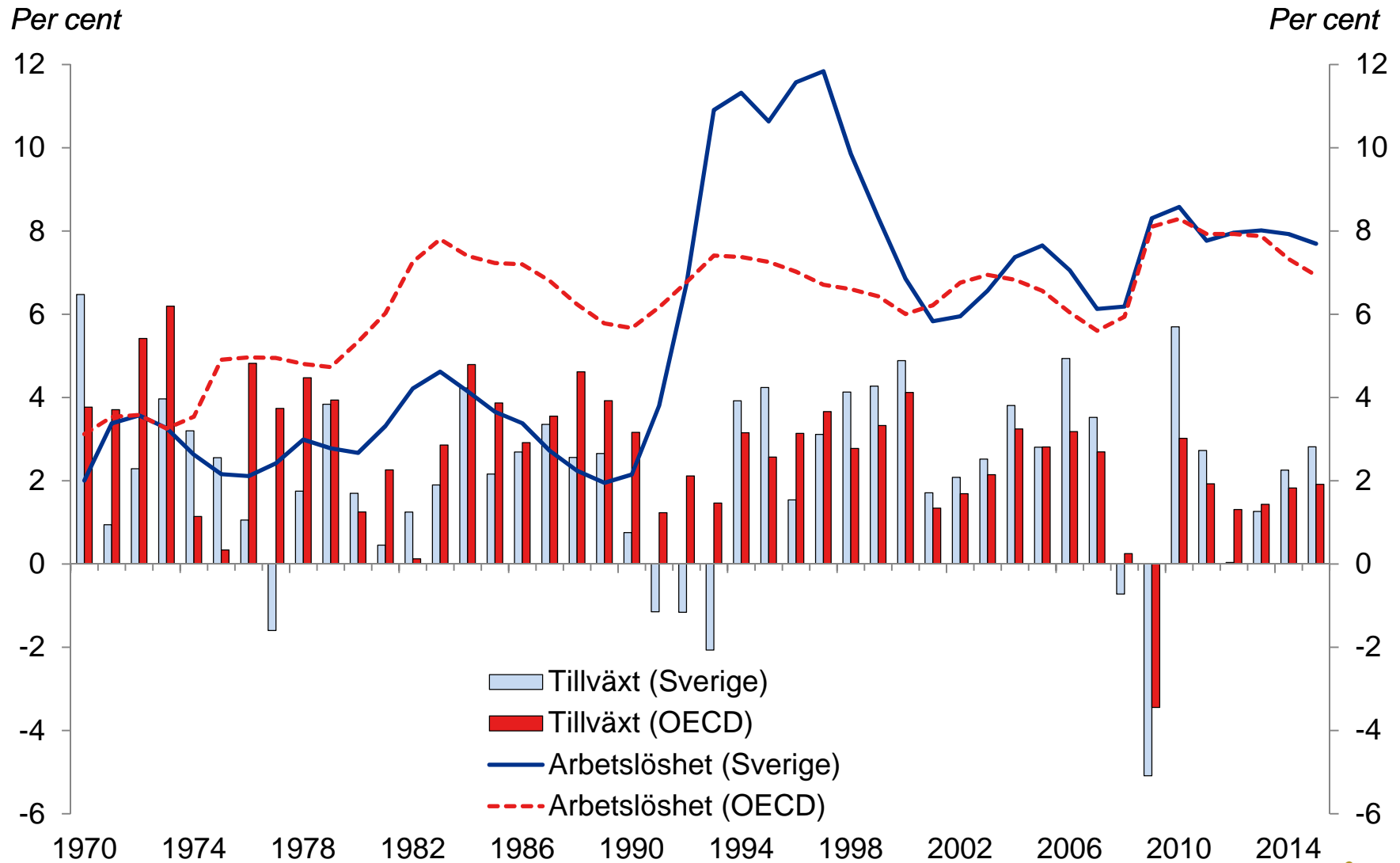
- Bakgrund
- Det finanspolitiska ramverket
- Finanspolitiska rådet

Bakgrund

Sverige under den senaste krisen

- År 2009 föll BNP med 5%, *men*:
 - Litet underskott i de offentliga finanserna, ca 1,0% av BNP;
 - BNP tillbaka på förkrisnivån redan 2010.
- Förloppet mycket olikt krisen 1991-93:

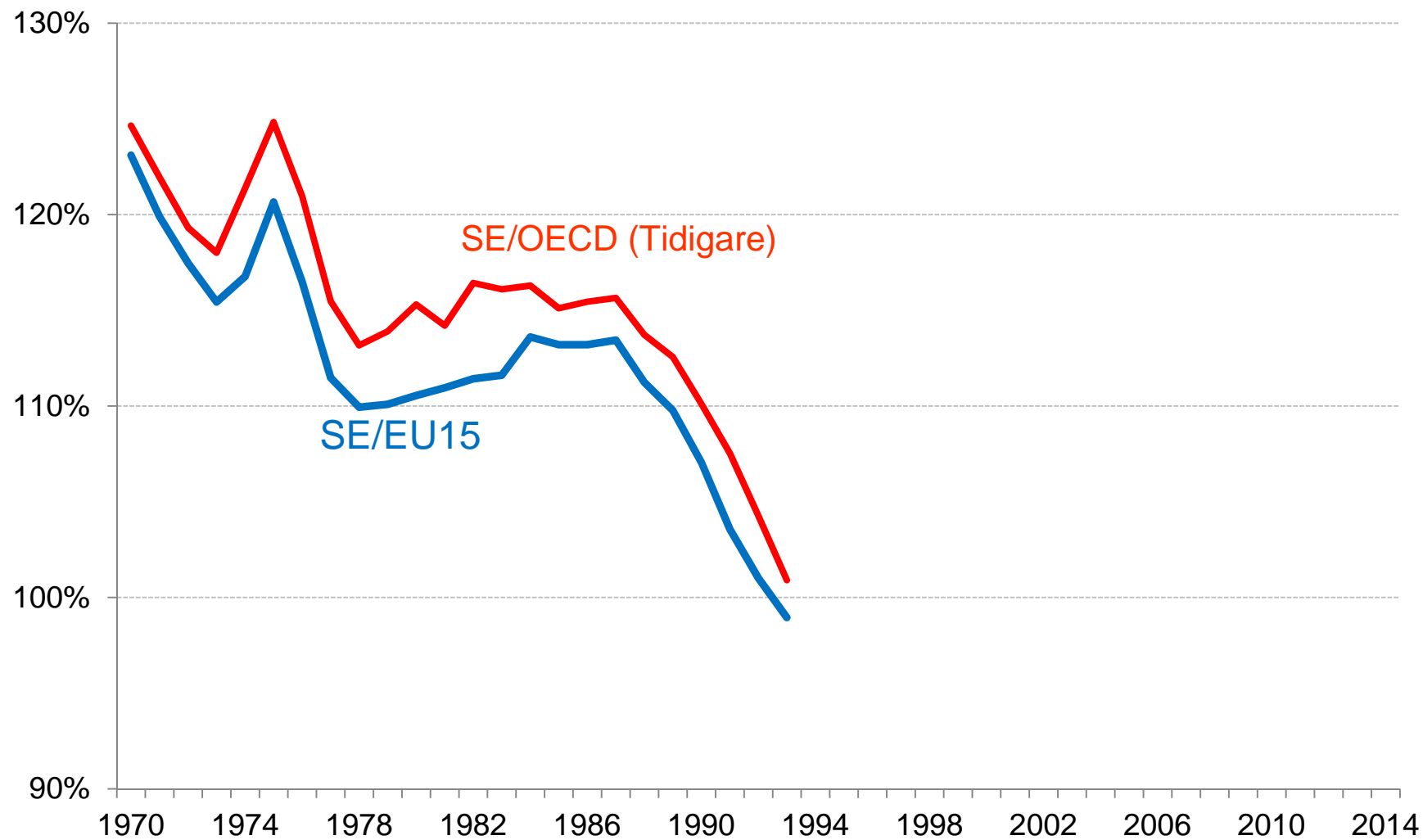
Tillväxt och arbetslöshet

Sverige under den senaste krisen

- År 2009 föll BNP med 5%, *men*:
 - Måttlig försvagning av budgetsaldot;
 - Litet underskott i de offentliga finanserna på ~1,0%;
 - BNP tillbaka på förkrisnivån redan 2010.
- Förloppet mycket olikt krisen 1991-93.
- Några förklaringar till att Sverige klarade den senaste krisen så bra:
 - Viktiga strukturreformer har genomförts;

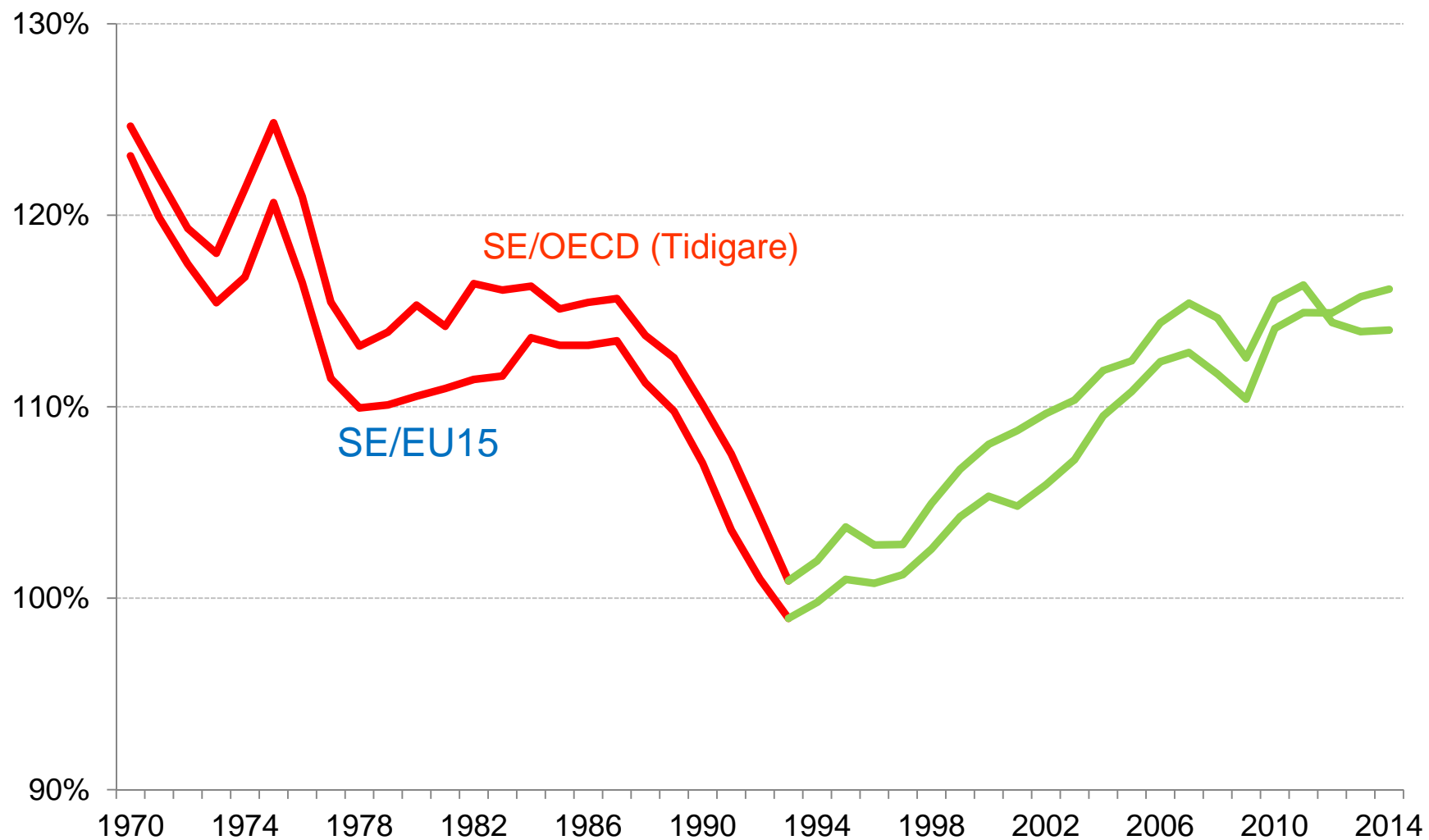
Relativ BNP per capita

Strukturreformer har genomförts

- Skattereformen 1990/91;
- Mandatperioderna förlängdes från 3 till 4 år;
- Delegering av penningpolitiken till en självständig Riksbank med inflationsmål. Kraftig depreciering då kronan släpptes fri 1992;
- Medlemskap i EU 1995;
- Hårdhänt budgetkonsolidering (1993-1998, ~ 11% av BNP);
- Ett nytt avgiftsbestämt pensionssystemet infördes (1994-2001);
- Reformerat löneförhandlingssystem;
- Skärpt konkurrenslagstiftning, avreglering och privatisering av järnvägar, telekom, taxi, skola, post, el;
- Ett nytt finanspolitiskt ramverk.

Relativ BNP per capita

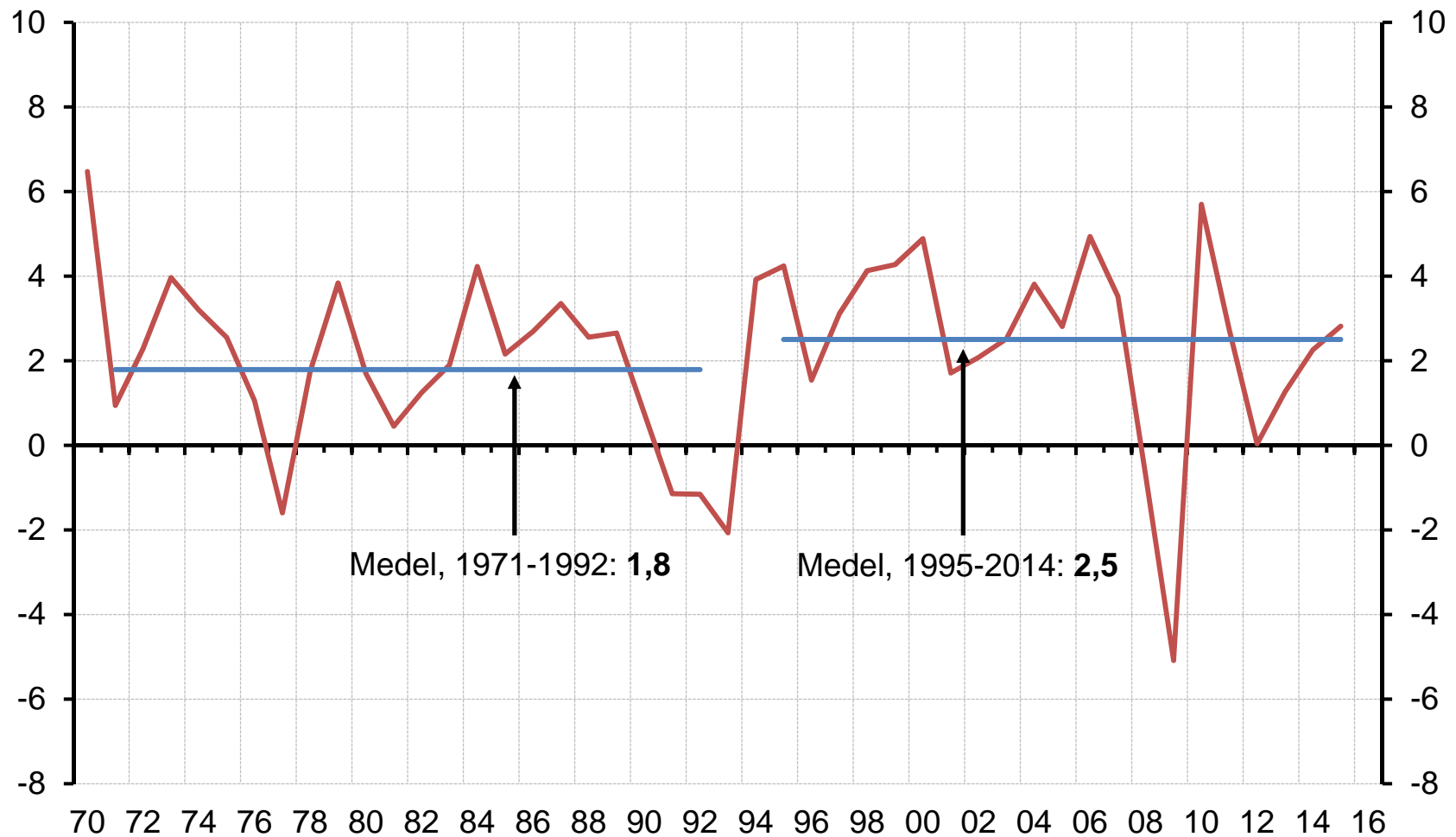

Sverige under den senaste krisen

- År 2009 föll BNP med 5%, *men*:
 - Måttlig försvagning av budgetsaldot;
 - Litet underskott i de offentliga finanserna på ~1,0%;
 - BNP tillbaka på förkrisnivån redan 2010.
- Förloppet mycket olikt krisen 1991-93.
- Några förklaringar till att Sverige klarade den senaste krisen så bra:
 - Viktiga strukturreformer har genomförts;
 - Inga strukturella obalanser - inga inhemska förstärkningsmekanismer;
 - Regeringen stimulerade efterfrågan genom sänkta skatter, vilket var möjligt pga att
 - Ett väl fungerande finanspolitiskt ramverk har gett regeringar stöd för en statsfinansiellt hållbar politik. Det gjorde budgeten stark före krisen.

Högre BNP-tillväxt

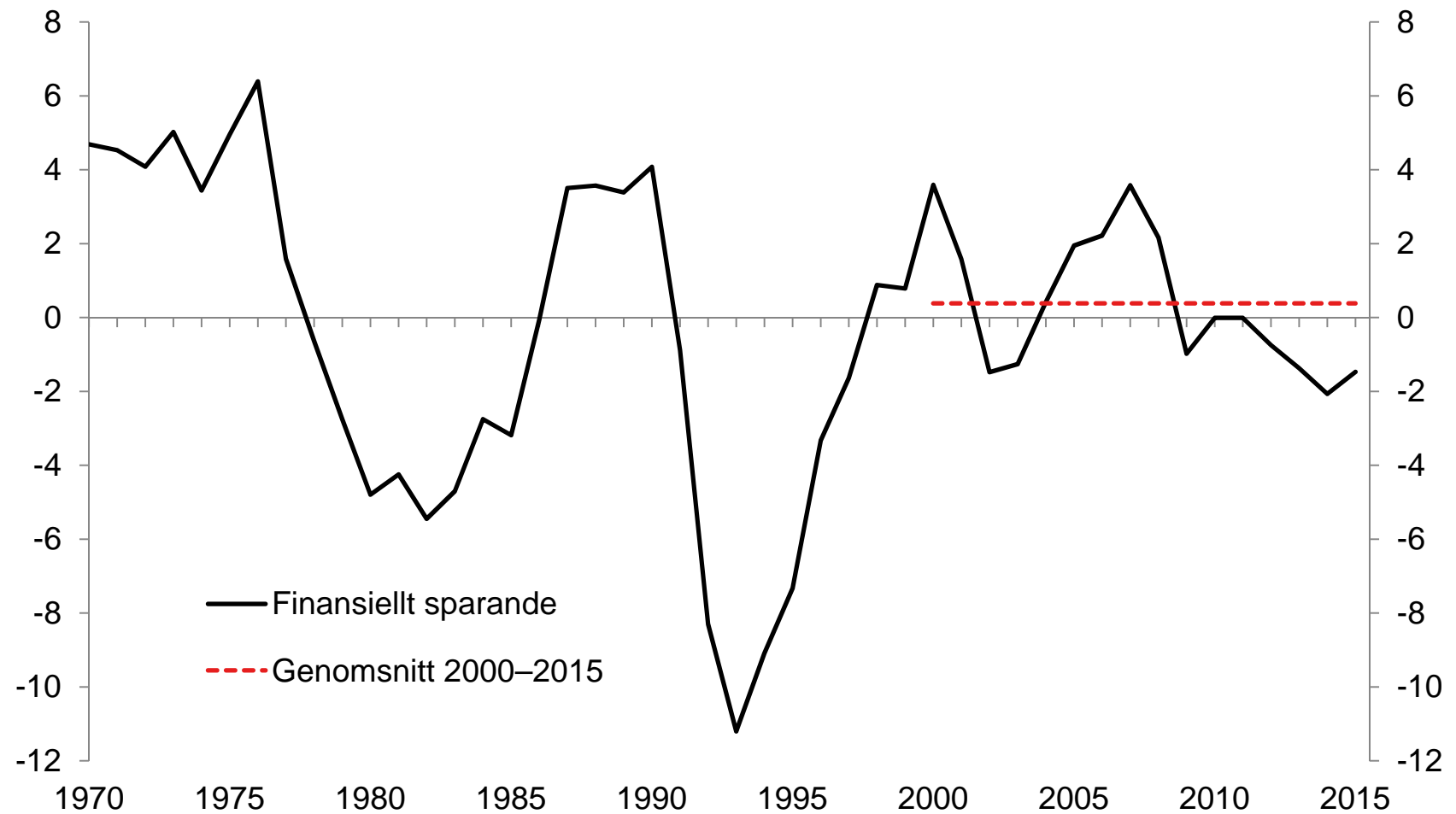
Årlig procentuell förändring

Finansiellt sparande, offentlig sektor

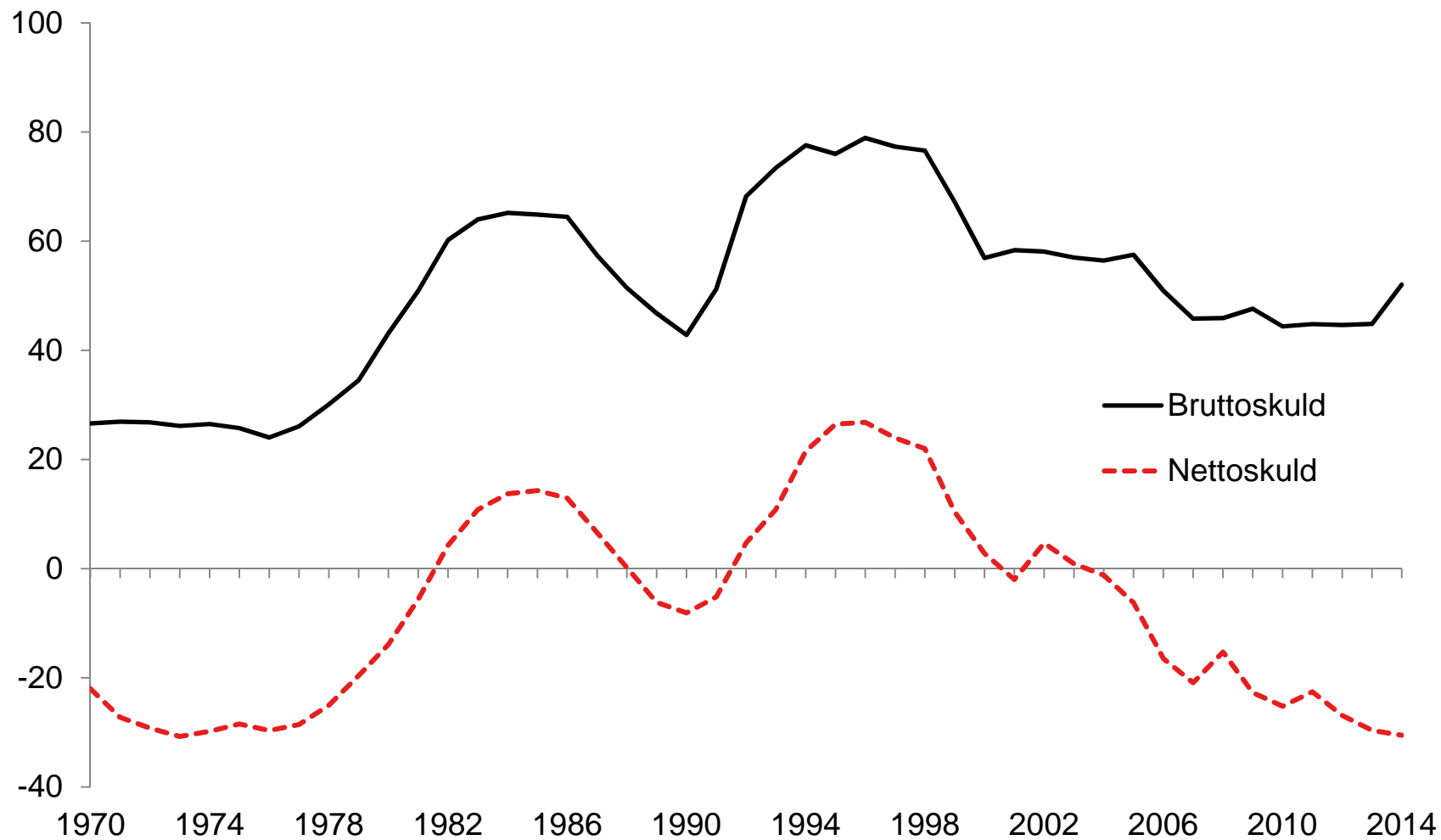
Procent av BNP

Procent av BNP

Brutto- och nettoskuld i offentlig sektor

Procent av BNP

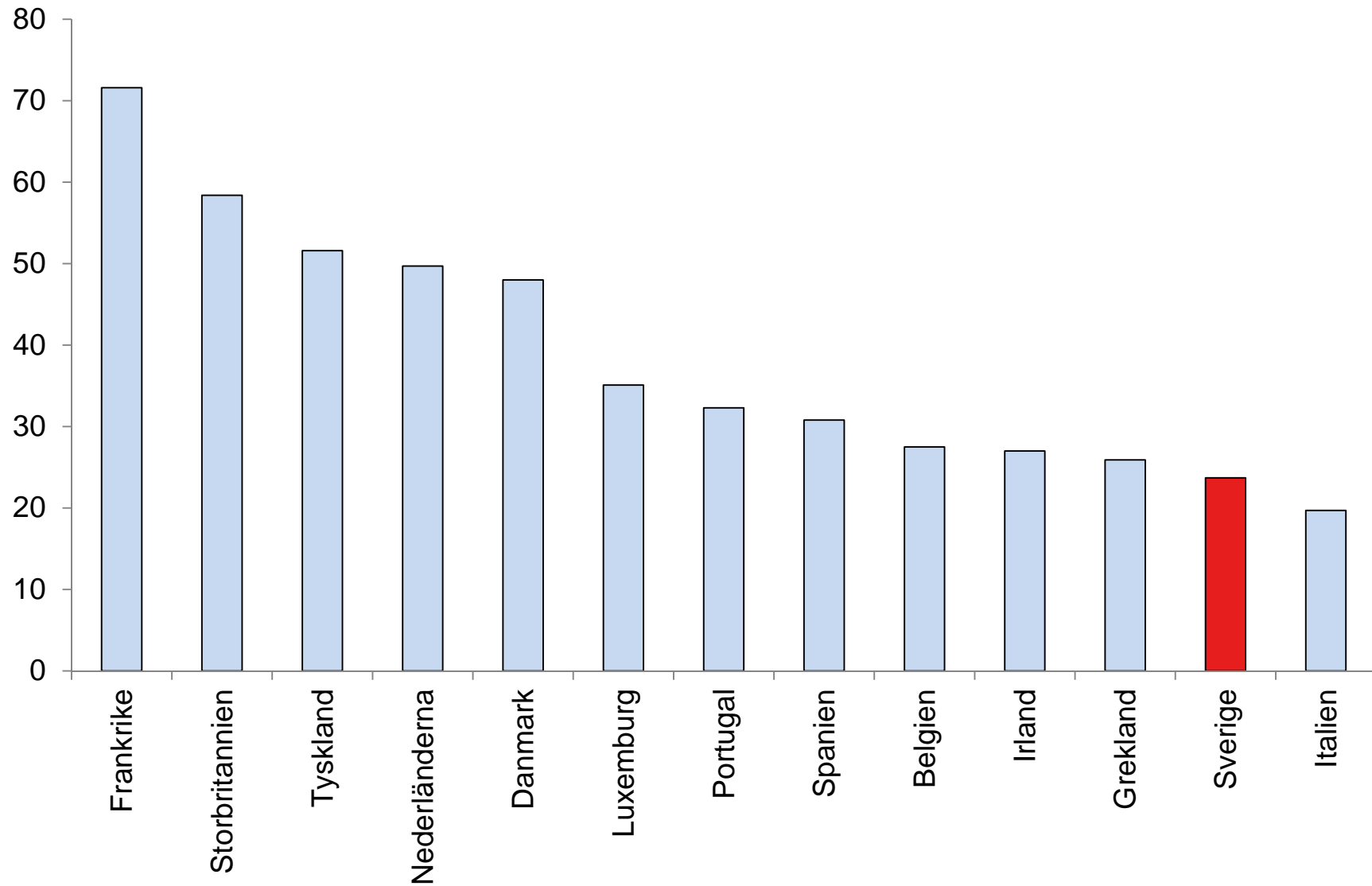

Det finanspolitiska ramverket

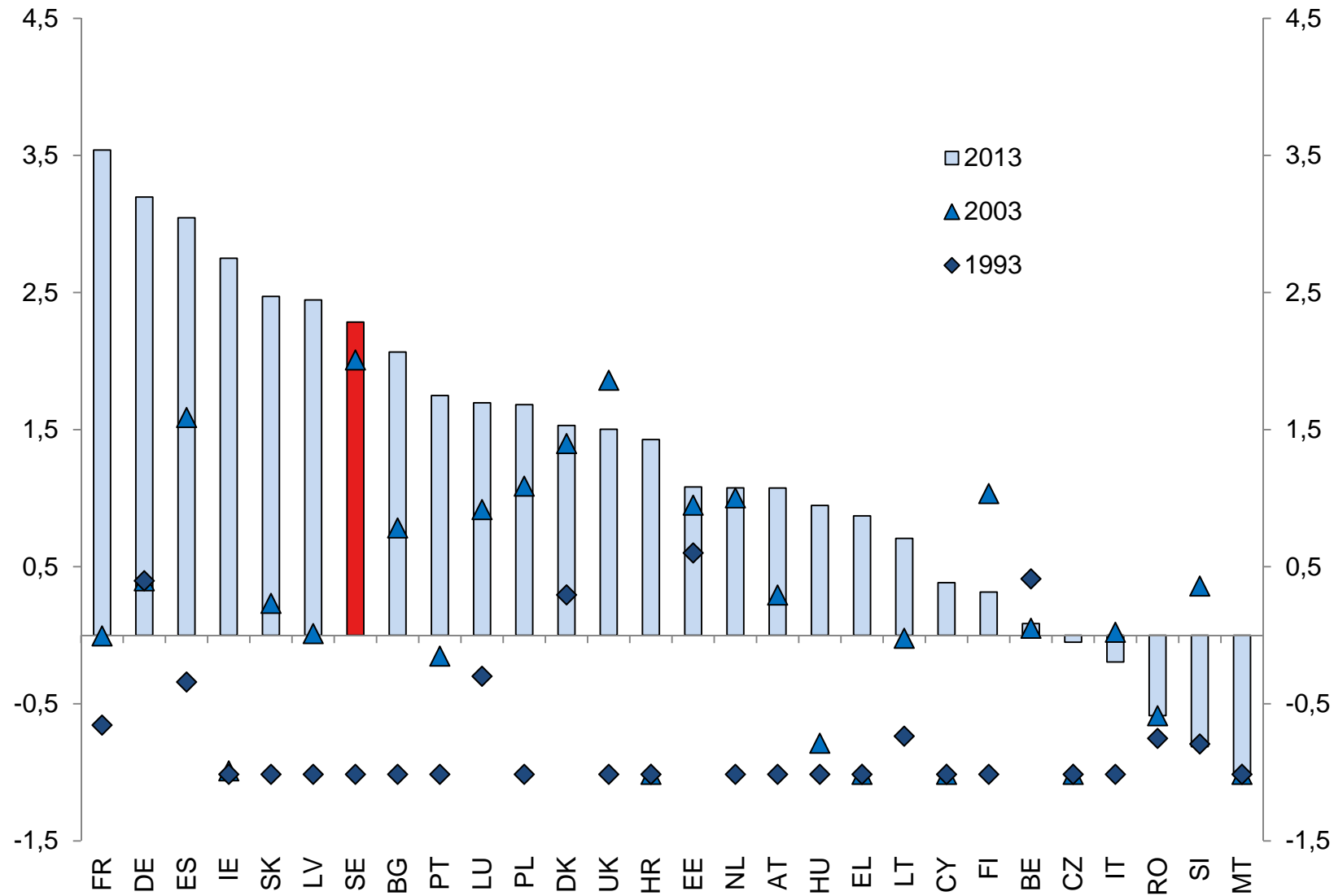
Det finanspolitiska ramverket

- Budgetprocessen genomförs i en "top down"-process (både beredning i regeringen och beslut i riksdagen);

Strukturellt index över budgetsprocessens styrka 1992

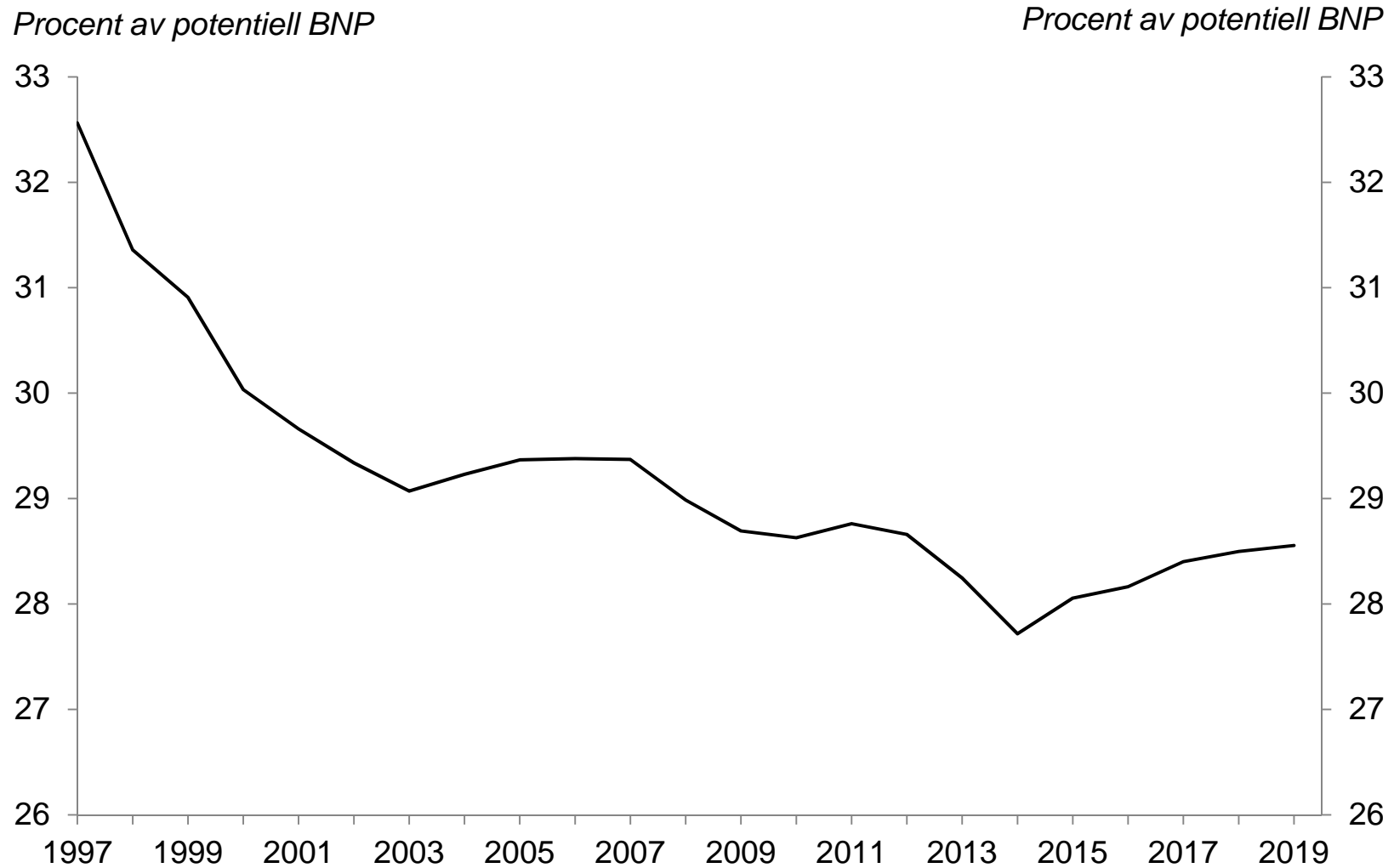
Index över finanspolitiska regelverk 1993–2013

Det finanspolitiska ramverket

- Budgetprocessen genomförs i en "top down"-process (både beredning i regeringen och beslut i riksdagen);
- Ett statligt utgiftstak som beslutas av riksdagen 3 år i förväg;

Utgiftstaket 1997–2019

Det finanspolitiska ramverket

- Budgetprocessen genomförs i en "top down"-process (både beredning i regeringen och beslut i riksdagen);
- Ett statligt utgiftstak som beslutas av riksdagen 3 år i förväg;
- Ett balanskrav på kommunernas budgetar;
- EU:s finanspolitiska regler;
- Ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande på 1% av BNP i genomsnitt över konjunkturcykeln, det s k *överskottsmålet*;
- Sedan 2007 finns ett finanspolitiskt råd.
- *OBS! Styrkan i detta ramverk beror på den politiska viljan att respektera det ...*

Varför behövs ett ramverk?

- För att bygga in erfarenheterna av 90-talskrisen i det politiska beslutsfattandet;
- Sparandet tenderar att bli systematiskt lägre än vad som är önskvärt (“deficit bias”):
 - Satsar för mycket i högkonjunktur och sparar för lite i konjunkturuppgångar;
 - Informationsproblem (t.ex. ogrundad optimism om framtida tillväxt);
 - Vältrar över kostnader på framtida generationer;
 - Allmänningens tragedi (läs K-O Feldt!);
 - Otåligen väljare och politiker tenderar att bortse från långsiktiga statsfinansiella konsekvenser av beslut. Behöver påminnas!
- Ramverket utgör ett stöd för regering och riksdag att fatta beslut som även är offentlig-finansiellt hållbara på sikt.

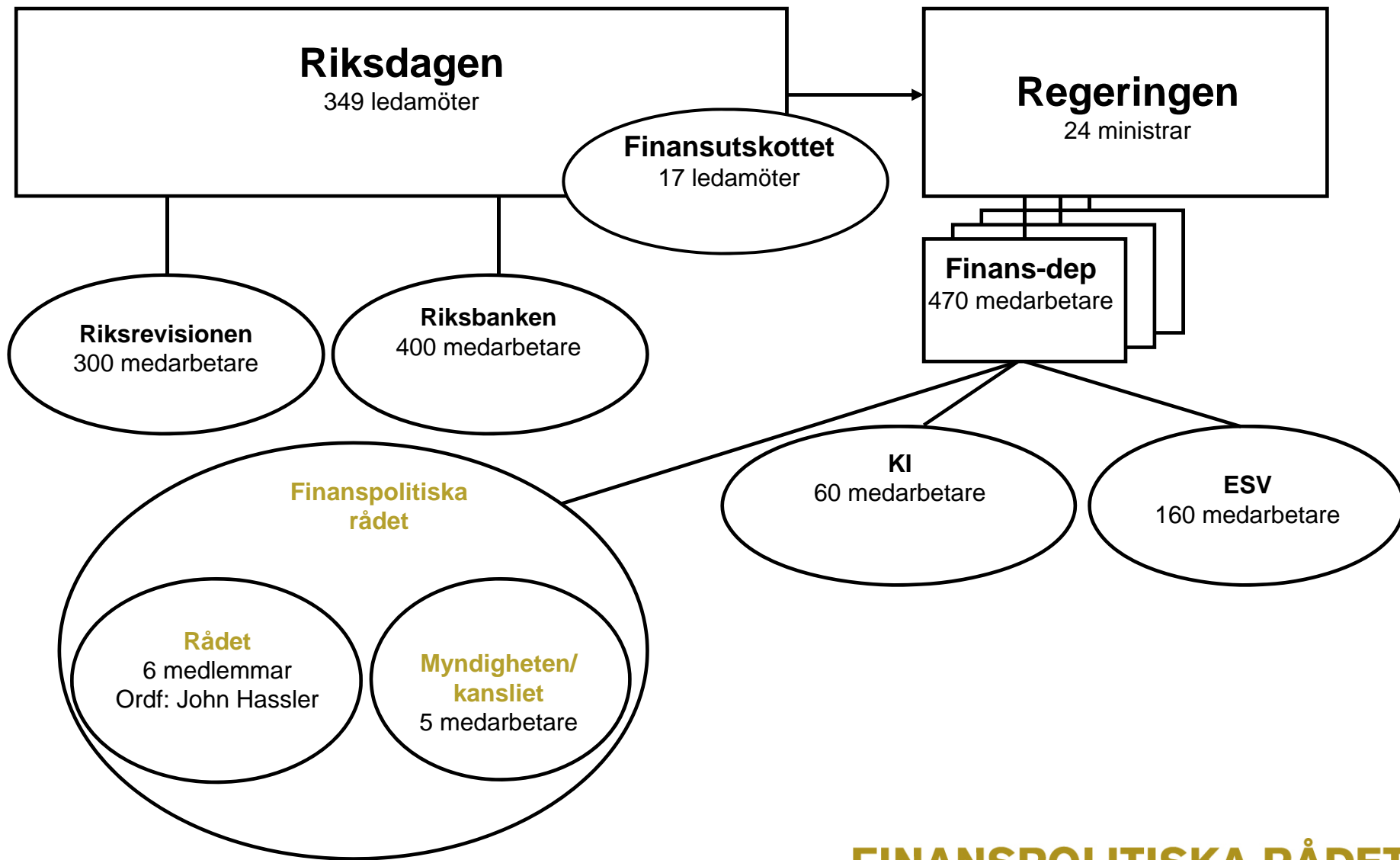
Finanspolitiska rådet

Rådets bakgrund

- Teoretiska överväganden snarare än akuta problem;
- Utredning 2002 av vilka krav på finanspolitiken som ett införande av euron skulle innebära;
- Positiva reaktioner från de borgerliga partierna (Anders Borg);
- Negativa reaktioner 2007 från socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet...
- ...Men i maj 2011 nådde Alliansregeringen en överenskommelse med socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet om rådet.
- Efter krisen 2008/2009 har det vuxit fram en konsensus om att finanspolitiska råd behövs som komplement till regler.

Organisation

- Bildades 2007;
- En myndighet under regeringen;
- Sex ledamöter:
 - 4 akademiker;
 - 2 med erfarenhet av praktisk ekonomisk politik;
- Kompletterande verksamhet till vanliga jobb (främst akademiska positioner);
- Litet kansli: 5 personer;
- Årlig budget på ca 9 mkr;
- Rutiner för att skydda rådets självständighet, såsom att rådet självt föreslår sina medlemmar till regeringen.

Finanspolitiska rådets arbetsuppgifter

1. Fokus på *ex post* utvärdering av regeringens politik, men vi gör även bedömningar av vad olika slags politik kan få för konsekvenser;
2. Utvärdera om finanspolitiken uppfyller sina mål:
 - Långsiktiga hållbarhet;
 - Överskotts målet;
 - Utgiftstaken;
 - Stabiliseringspolitiska aspekter.
3. Utvärdera om utvecklingen ligger i linje med sund hållbar tillväxt och en hållbar hög sysselsättning;
4. Granska tydligheten i statsbudgeten och de motiveringar för olika politiska åtgärder som regeringen presenterar;
5. Analysera effekterna av finanspolitiken på välfärdens fördelning;
6. Bidra till en bättre ekonomisk-politiska diskussionen i allmänhet.

Tack för ordet!